

nujno širši. S skoraj črno ironijo problematiziran dekadenci nazor romanu še danes daje vsebinsko-tematsko zanimivost, literarnozgodovinsko pa je pomemben tudi zaradi eksplikacije estetskih načel, ki so se v tistih letih začela zapisovati tudi v manifeste sodobne književnosti. (Vanessa Matajč)

Lojze Kovačič: RESNIČNOST. Spremnna beseda Alenka Koron. Mihelač, Ljubljana 1995 (Zbirka Metulj). Zgodba je prvič izšla leta 1972 z naslovom *Sporočila v spanju – Resničnost* in že takrat je bil njen začetek pravzaprav ponatis leta 1957 objavljene zgodbe *Zlati poročnik. Resničnost* so ponatisnili že leta 1976 in vključena je bila v izbor Kovačičevega dela *Sporočila iz sna in budnosti* leta 1987. Če smo natančni, je torej pri založbi Mihelač lansko leto izšla že četrtrič oziroma petič, če upoštevamo delno revialno objavo. Tako je bolj poudarjena klasičnost te pripovedi: je dokumentarna, pripoveduje namreč o resničnih dogodkih, najbolj o tistih takoj po drugi svetovni vojni v Jugoslaviji, vendar je hkrati univerzalno aktualna – občutek odtujenosti, kakor ga predstavlja *Resničnost*, bi bil lahko posledica katerega koli avtoritarnega kolektivizma. In vendar se iz te klasičnosti vzdiguje unikatni pisatelj, saj intimnost junaka pripovedi in način, kako je zapisana, ustvarjata za bralca izjemen svet, neponovljiv v svoji literarni suverenosti. Ob branju *Resničnosti* si vedno znova zaželim, da bi po njej posneli film (kakor so jo že uprizorili na odru leta 1985 v Mladinskem gledališču Ljubljana, režiral je Ljubiša Ristić). Vendar se mi zdi, kakor da bi bila v tem primeru pripovedna moč *Resničnosti* okrnjena: za gledalca filma bi bile podobe določene, iz bralca pa avtor že od prve strani naprej izžema pravo reko, morda kar sotočja podob iz njegovega lastnega življenja, ves čas pa jih usmerja s strahovitim občutkom osamljenosti, ki ne pojenja niti za hip. Kovačičeva mojstrskost je prav v tem, da ne glede na opisovane konkretne dogodke trka na naše doživljanje kot tisto pravo neizogibno resničnost; čeprav je najprej pisal o svoji lastni tesnobi, jo je znal zapisati tako, da je to tesnoba nas vseh. Večkrat ko bodo ponatisnili *Resničnost*, bolj oddaljeno bo obdobje, na katero se pripoved v njej naslanja. Vendar bo klasičnost te knjige z vsakim natisom večja, ker stavim, da izvrženost iz družbe zlepa ne bo ekskluzivna tema. (Lela B. Njatin)

ALPHONSE DE LAMARTINE. Izbral, prevedel, spremno besedo in opombe napisal Janez Menart. Mladinska knjiga, Ljubljana 1995 (Zbirka Lirika; 82). Objava Lamartinovih *Pesniških premišljevanj* (1820) pomeni

začetek francoske romantične poezije. Pri bralcih je izdaja doživela skoraj delirično navdušenje: bila je nasprotna klasicistični poetiki, ki je bilo francosko občinstvo že naveličano. Lamartinova novost je bilo novo osebno čustvo (slog in verz pa nista ostro ločena od klasicistične poetike): zbirka štiriindvajsetih pesmi je v svoji čustvenosti značilno romantična: izžareva otožnost, melanholijo, občutek minljivosti, elegičnost, senzibilnost, sanjavost, misterioznost in nemir. Poglavitni vir in cilj pesnikovega navdiha so narava, ljubezen in Bog, vendar mu narava rabi predvsem kot sredstvo upodobitve notranjih razpoloženj ali božjega veličastja. Nekatere pesmi iz te znamenite prve zbirke smo zdaj prvič dobili tudi v slovenskem prevodu, na primer *Otožnost, Večer, Dolinica, Jezero ...*, ki jih Menart razume kot Lamartinove najboljše stvaritve. Menartova obsežna spremna beseda kronološko pregleduje francosko književnost 17. in 18. stoletja, navaja avtorjevo biografijo, opisuje njegove pesniške zbirke, tako da bralec dobi celoten vpogled v Lamartinovo poezijo, življenje in književno okolje tedanje dobe. (Jožica Štendler)

Samo Pavlin: 4. A ALI ZAKAJ NIKOLI NE BOM ODRASEL. Mihelač, Ljubljana 1995. Vse tisto, kar velja za prvence že kar kot predsodek, namreč da so neizbrušeni, začetniški, površni, velja tudi in predvsem za Pavlina. Njegov roman je namreč kup napaberkovanih srednješolskih epizod, niti ne posebnih ali kakorkoli drugače zanimivih, pisanih v značilni maniri provokacije, ki pa je ves čas zakrita in polikana. Piše torej o džojntih in pretepanju in pitju in špricanju, vendar tako, da stvari olepšuje, minimalizira. Tako dobimo brez vsakih literarnih ambicij napisano prozo, ki se ji zdi, da je življenje samo že dovolj. Pavlin torej piše z istimi predpostavkami kot večina spomeničarjev v rubrike tipa *Še pomnite, tovariši?*, le da ne moremo ugotoviti, zakaj vsega skupaj, ko se v resnici ni nič zgodilo, enostavno ne pozabi. (Vera Vukajlovič)

Vasja Predan: SLED ODRSKIH SENC. GLEDALIŠKI DNEVNIK 1992-1995. Mihelač, Ljubljana 1995. Gledališki kritik Vasja Predan s svojo jubilejno, deseto knjigo ostaja zvest delu, ki je zaznamovalo več kot štiri desetletja njegovega življenja. Z neverjetno gledalsko kondicijo in s spoštovanjem vrednim gledališkim spominom še enkrat usmerja pogled s senčne strani gledališkega prostora, v katerega svetle, živahne, veličastne in blede, kratkosti bivanja in minljivosti zapisane odrske podobe začrtujejo le bolj ali manj vidne sledi, če parafraziram domiselni in kritikovo objektiv-